

Més contes, per favor!

Guia pràctica per a contar històries

Gemma Lluch
Llorenç Giménez
i Joan Portell

1.

CONTAR CONTES: LA MÀGIA DE LA LECTURA COMPARTIDA

Podem llegir per a aprendre, per a descobrir el món, per a il·luminar la imaginació, tan sols per plaer... Llegir és molt més que relacionar lletres i sons; és, sobretot, un acte de comprensió, una manera d'entendre el món. Per això, fins i tot els xiquets més menuts, aquells que *no saben llegir*, poden iniciar-se en el gust per la lectura gràcies a les històries que els expliquem en veu alta. Contar contes als menuts no ens assegura que després es convertiran en lectors incansables, però sens dubte estableix els fonaments perquè ho puguin ser en el futur.

Tots sabem que als xiquets i a les xiquetes els agrada molt descobrir coses. Aleshores, per què no els hi ajudem a través de les històries que poblen el seu món? Els menuts tenen més facilitat per a obrir les portes de la imaginació i la fantasia que els adults, i hem d'aprofitar-ho.

Per tots és ben sabut que contar contes té molts beneficis, és per això que les històries i els llibres estan ben presents en molts àmbits socials.

En l'àmbit familiar, els relats que expliquem en veu alta els pares, els germans majors, els oncles o els iaïos permeten compartir moments únics entre el narrador i l'oient. El fet de con-

tar per contar, pel plaer de passar-ho bé amb les peripècies del protagonista o per entretenir els menuts mentre mengen o viatgen, són algunes de les raons per a contar un conte. De motius per a fer-ho, no ens en faltaran mai!

En l'àmbit educatiu les històries narrades oralment també estan molt presents. Els docents les usen com una estratègia per a captivar els alumnes, per a despertar-los el gust pel coneixement i també el plaer per la lectura, alhora que els ajuden a introduir-se en la pròpia tradició cultural. A més a més, el recurs de la narració oral també és útil per a compartir experiències i coneixements entre l'alumnat. Contar anècdotes, fets del passat o explicar el que hem fet durant les vacances en són bons exemples.

A les biblioteques i llibreries, on els llibres són els protagonistes principals, els contes tenen un paper fonamental i estan ben presents en la programació d'activitats, ja que sovint s'hi organitzen sessions de contacontes on s'expliquen històries directament als xiquets. A més, de vegades els pares i els familiars també poden participar a les sessions. D'altra banda, a l'hora de buscar consell sobre quins llibres recomanar o llegir als menuts podem confiar en el criteri de l'especialista, ja siga el bibliotecari o el llibreter, tots dos experts en la matèria que, de segur, ens ajudaran a trobar el que necessitem en cada moment.

Els contes i les històries també s'escampen per fora de les parets de la casa, l'escola o la biblio-

teca: als teatres, als centres culturals, als espais d'oci, als ajuntaments o a les fires trobem sovint actuacions en les quals la paraula és la protagonista i el fet de contar històries es converteix en una ocasió per a reunir-nos amb el veïnat, la gent del poble, d'una associació cultural, etc.

Les històries viuen entre nosaltres des del principi de la humanitat. Les persones sempre les hem contades a la família, als amics, als veïns o fins i tot als desconeguts. Amb elles, teníem notícies de terres llunyanes, sabíem per què una tempesta havia acabat amb la collita de tot un any o ens explicaven per què una persona estimada havia mort. L'experiència es converteix en paraules i les paraules, a força de repetir-se, formen una tradició. Encara que en l'actualitat els mitjans de comunicació han substituït en part la narració de transmissió oral, ens queda l'herència d'aquest gran patrimoni cultural, recollida sovint en forma de llibres que s'han convertit en autèntics clàssics.

Per això és tan important el lligam que s'estableix entre la narració oral, la lectura i els llibres. Llibres plens d'imatges que ens ajuden a evocar un paisatge, llibres que ens retornen al temps i els costums oblidats, llibres que ens sorprenen amb històries inesperades... Però, sobretot, llibres que ens permeten compartir moments màgics amb els menuts, els de casa o els de l'escola. I és que, com bé va dir algú, els llibres infantils solen ser de mida gran perquè una part descanse

sobre les cames del major i l'altra meitat sobre les del menut.

El principal objectiu de la guia que ara teniu a les mans és facilitar-vos consells, idees i suggeriments que us poden ser útils a l'hora de contar contes. Però sobretot, vol convidar-vos a aprofundir en els vincles personals que proporciona la lectura compartida, un moment especial que de segur quedarà per sempre en la memòria de qui escolta, una complicitat única que sempre estarà entre els menuts i vosaltres. Per això, no heu de patir per ser els millors narradors del món, sinó que tan sols heu de buscar ser bons contadors per a les persones que us estimeu...

És temps per a llegir, temps per a contar, temps per a compartir.

2.

SABREM FER-HO BÉ?

Molts tècnics especialitzats en el món dels llibres i la lectura, com ara docents, bibliotecaris, llibreters i tècnics culturals, i altres professionals com metges i psicòlegs, coincideixen que llegir contes als xiquets des de xicotets comporta molts beneficis per al futur. Contar-los contes i històries implica parlar directament amb ells i com no, despertar-los la imaginació, ajudar a desenvolupar la seua capacitat d'escoltar, l'estima per les paraules, els sentiments... Però a més, la narració oral és el millor inici per a contagiar-los el plaer de la lectura.

Com en tots els sectors professionals, en el món de la literatura hi ha persones especialitzades a narrar, els contacontes, per als quals explicar històries és quasi tan fàcil com respirar. Però per als qui no s'hi dediquen és més difícil: cal saber com començar, com fer el primer pas, si serà adequat utilitzar ninots o disfresses, si amb la veu n'hi haurà prou...

A la guia *Més contes per favor!* trobareu consells que us ajudaran a aprendre com contar històries, a passar-ho bé mentre ho feu, a perdre la por... A més, si us atreviu a anar més lluny, després ho podreu aplicar en altres situacions com per exemple en reunions familiars, d'amics, en

viatges..., on considereu. Us convidem a obrir les portes de la imaginació, a compartir un moment especial, divertit, màgic i, com no, únic. Us hi atreviu? Au, va, comencem!

3.

PER ON COMENCEM? CONSELLS PER A INICIAR-SE EN L'ART DE CONTAR CONTES

Quan us decidiu a explicar una història, immediatament us feu una pregunta: «Per on comence?». A continuació, us oferim alguns consells que us ajudaran a contar històries i a transmetre-les amb la mateixa emoció amb què un dia us les van explicar.

Si heu après a conduir, si sabeu fer la declaració d'hisenda, si quan us trobeu un veí li pregunteu pels fills o li parleu de l'oratge, si podeu narrar l'últim gol del vostre equip, si sabeu explicar les coses que penseu i us passen, de manera seqüenciada, i no sols a trossos i a mossos..., per què no hauríeu de ser capaços d'explicar històries? Hem de perdre la por a contar històries. Només necessitem una miqueta d'il·lusió, un poc de temps i una història que ens sembla interessant per a explicar.

Però molt més que la història, importa el sentiment, el to, la manera de narrar-la. Intenteu que les primeres històries que conteu us despertin un record, una vivència o un sentiment. Penseu en algun moment de la vostra vida en què us va sentir transportats per algú que

Tenim diverses opcions, bé podem inventar-nos nosaltres mateixos la història que volem contar o bé podem buscar, a biblioteques i llibreries, contes, àlbums il·lustrats i llibres adients a l'edat, els gustos i els interessos dels nostres oients.

contava una història. I ara, mireu de fer que la vostra filla o el vostre fill, els vostres alumnes o qualsevol menut que us escolte, puguin sentir el mateix.

També podem partir de records del passat o d'experiències familiars. Podeu inspirar-vos en qualsevol fet, ja siga real o fictici. Ben mirat, en quasi cada família hi ha hagut un succeït que s'ha contat i que n'ha format part. Al final allò que importa és entretenir, fer riure, emocionar la persona que us escolta. Podeu transportar-la a unes altres èpoques, descobrir-li noves sensacions o imaginar com seria la vida en un país desconegut. I tot això ho podreu aconseguir amb el do de la paraula: un regal que us permet fer volar la imaginació.

Preparatiu i trucs per a començar

A l'hora de preparar-vos per a contar una història, hi ha alguns trucs que us ajudaran. El primer pas ha de ser llegir prèviament el conte, familiaritzar-vos amb la història, escoltar a altres contar contes i recordar bé allò que voleu explicar. Penseu, sobretot, què sentirà cada xiquet o xiqueta quan escolte el conte i si li agradarà. Ací és on de vegades ens hem de deixar portar i no pensar si la història educa o no, no pensar què passarà quan s'acabe: si el xiquet dormirà o no, si li faran por algunes escenes, si d'altres no són

per a la seua edat... Deixeu-vos dur: els ulls de qui us escolten us guiaran.

Trucs per a començar:

- Familiaritza't amb la història que vols contar abans de començar.
 - Tin confiança en tu mateix.
 - Dibuixa en la ment les grans escenes de la narració.
 - Anota't els elements, detalls i anècdotes més importants que et puguen ajudar a recordar la història.
 - I deixa't dur pel moment.
-

Els menuts són molt més intel·ligents del que pensem i són molt capaços de reconèixer el que és important, de separar la fantasia de la realitat. Confieu en ells... I si no, fixeu-vos què expressen els seus ulls quan els conteu la història.

Una vegada superades les primeres pors, no-més haurem de dibuixar en la ment les grans escenes de la narració; després, a mesura que l'expliquem, la revestirem amb el contingut, els detalls i les anècdotes que conformaran les parets de l'estructura que hem recordat.

Un recurs eficaç és anotar uns quants elements de la història que us puguen ajudar a recordar-la, com ara l'estructura, el títol, els noms dels personatges, l'argument o les anècdotes principals. Anoteu-ho al mòbil, a

l'agenda, en una fitxa, en una llibreta, en definitiva, on habitualment preneu nota de les coses. Això sí, serà millor que no us atureu a consultar la nota enmig d'una narració, ja que us faria perdre el ritme del relat i l'atenció de l'auditori!

Quan hem contat una història que ha agradat molt als xiquets, és convenient prendre'n nota. Us recomanem que confeccioneu un *quadern de contador*. És fàcil, només cal una llibreta per anar apuntant la selecció d'històries preferides dels xiquets, les cançons que més els agraden, els objectes que utilitzeu per a cada conte... Fins i tot, podeu anar més lluny i donar vida a les vostres històries més enllà del moment de narrar-les. I si us enregistreu la veu mentre conteu la història i regaleu l'enregistrament en ocasions especials com ara per Nadal o en un aniversari? De segur que és un regal que no s'oblidarà mai!

Us recomanem que tingueu clars alguns elements imprescindibles, sobretot quan el conte és per als més menuts, com són les cançons de la història o les frases que s'hi repeteixen. Per exemple, si voleu contar la història d'*Els tres porquets*, heu de recordar que quan el llop s'acosta a cada una de les cases per tirar-les a terra, les paraules més importants són:

—Porquet, porquet, deixa'm entrar!

—No!

—Com que no? Bufaré, bufaré i bufaré i la casa tombaré.

I el llop va bufar, va bufar i va bufar..., i la casa va tombar.

Fixeu-vos en el ritme més que en el diàleg. Això és fonamental, perquè la musicalitat, la cadència amb què dieu aquestes paraules, marcarà la manera de contar la història. És més, els infants memoritzaran la seqüència i us la reclamaran una vegada i una altra quan expliqueu la mateixa història. Al cap del temps, quan hagen escoltat el relat moltes vegades, de ben segur que us acompanyaran en eixe tram de la narració, repetint les paraules amb la mateixa entonació que vosaltres hi poseu. A més, potser ja us haja passat, però si no, us aconsellem que ho experimenteu: quan fareu la prova de canviar el contingut de la història i inventar-ne noves escenes, comprovareu com de seguida us diran que així no és, que això no passava. Esteu davant d'un altre moment màgic: deixeu que siguin ells els qui us expliquen la història, que us recorden com és realment, que siguin ara ells els narradors, veureu com us sorprén el resultat.

Per a ser un bon contador o contadora d'històries has de cedir el protagonisme a allò que contes i a la manera en què ho fas. La veu, l'entonació o la gestualitat són elements molt importants, però si exagerem massa o adornem

excessivament la narració podem aconseguir l'efecte contrari al que buscàvem. No ens hem de lluir, sinó senzillament convidar els xiquets a formar part del relat. Us recomanem que els observeu la cara i els gestos, perquè així sabreu què els agrada, quan comencen a avorrir-se, quan heu de fer durar una escena, etc. Al re-mat, ells ja us estimen, encara que no conteu la història perfecta.

Quant de temps necessitem per a contar un conte?

Heu de saber que qualsevol història és com un moll elàstic, que es pot acurtar o allargar sense perdre'n el fil. Quan algú us escolta amb passió, la narració flueix. Però no hi abuseu, una història massa llarga pot acabar amb la paciència de qualsevol.

Com podeu saber quan heu de continuar o parar? Segons l'edat de qui escolta, la història pot durar més o menys. El moment de tallar l'heu de descobrir en els ulls dels xiquets: mireu-los atentament i observeu si s'ho passen bé. En molts casos, us adonareu que convé interrompre la història per a reprendre-la en un altre moment. Podeu esperar a la nit, però també podeu continuar-la mentre feu el desdèjuni, mentre els ajudeu a vestir-se, mentre estan al lavabo, etc.

Siga com siga, detectar el moment adequat per a acabar el conte o interrompre'l és d'allò més important. Les presses, també en açò, són males conselleres. No hem d'estar pendents del rellotge, sinó del ritme de la narració. Per això, si anem a començar un conte apressadament perquè sona el telèfon, comença una sèrie de televisió o un partit de futbol, perquè tenim convidats a taula o tenim son, o perquè la jornada escolar és a punt d'acabar..., més val que no l'encetem: serà un fracàs perquè ni el narrador estarà satisfet del resultat de les seues paraules ni l'oient haurà quedat encantat per la història.

Així i tot, podem donar algunes indicacions per edats, perquè les criatures, com més menudes són, menys capacitat tenen de mantenir l'atenció:

-
- Un xiquet de dos o tres anys pot estar entre 10 i 15 minuts en una sessió de contes, i tot allò que supere eixe temps pot abocar-nos al fracàs.
 - Quan són més majors, entre els deu i els dotze anys, són capaços de seguir el fil d'una història durant ben bé 30 o 40 minuts sense parpellejar.
 - Un adolescent pot estar atent entre 30 i 60 minuts, depenent de l'interés que siga capaç de suscitar el narrador. I encara que parega impossible, en aquestes edats també els encisen els contes!
-